

Joanne Mouthaan

EDITORIAL

Waar is dat feestje?

door Joanne Mouthaan

Ook zo'n zin in een feestje? Pak je agenda maar: 9 mei 2021. In de NtVP-boeken "de dag die je wist dat zou komen". Op die dag bestaat NtVP 15 jaar. Een puber dus. En die houden wel van feestjes. (Net als niet-meer-zo-pubers overigens.) Maar we beperken ons niet tot die ene dag!

We gaan vieren. Vieren dat we al 15 jaar samen voor verbetering van de psychotraumazorg staan. Vieren dat we inhoud boven vorm stellen: dat we uitdragen om kritisch te blijven kijken naar welke traumagerichte behandeling past bij wie. We vieren dat we leiden vanuit wetenschappelijke én klinische expertise. We vieren dat we een plek zijn waar je ideeën kunt uitproberen en ontwikkelen, zoals in de Special Interest Groups en onze commissies. We vieren dat we bovenal een netwerk zijn, een plek om medeprofessionals te ontmoeten, om van elkaar te leren en om elkaar te inspireren. We vieren de inzet van de vele betrokkenen bij NtVP in de voorgaande jaren en vragen jou om mee te denken met de koers voor de komende jaren.

Hoe? We zijn al begonnen: houd onze socials, website en nieuwsbrieven goed in de gaten en let op onze speciale jubileumactiviteiten, zoals webinars, virtuele bijeenkomsten en interviews.

Hier is het dus feest. Weest allen welkom!

Over NtVP

De Nederlandstalige Vereniging voor Psychotrauma (NtVP) is een onafhankelijke vereniging, die streeft naar continue kwaliteitsverbetering op het gebied van psychotraumatologie voor diegenen die zich professioneel of binnen een professionele organisatie met psychotrauma bezighouden.

De NtVP maakt deel uit van de Europese vereniging voor Psychotrauma (ESTSS). De ESTSS heeft verbindingen met een groot aantal nationale verenigingen, waardoor een Europees breed netwerk van Psychotrauma verenigingen ontstaat.

COLOFON

Dit katern wordt verzorgd door de werkgroep Communicatie van de Nederlandstalige Vereniging voor Psychotrauma.

Redactie: Joanne Mouthaan
Contact: info@NtVP.nl
© NtVP 2021

Sterk door samenwerking

door Sophie van Leeuwen en Joanne Mouthaan

In 2021 vieren we dat NtVP 15 jaar bestaat. Dit jubileum geeft ons de kans om te reflecteren op de afgelopen jaren, maar ook om vooruit te kijken en na te denken over onze eigen ontwikkeling en die in het psychotraumaveld. Op de Algemene Ledenvergadering van 27 januari stonden we samen stil bij de plannen voor 2021. Daarin kwam één overkoepelend thema naar voren: krachten bundelen.

Blijvende aandacht voor psychotrauma

Het is onmiskenbaar dat het onderwerp psychotrauma steeds meer aandacht krijgt, en niet alleen wetenschappelijk. Media geven deskundigen en overlevenden steeds vaker een platform. Vakverenigingen zoals wijzelf werken hard aan het verspreiden en vertalen van wetenschappelijke inzichten. De zojuist verschenen zorgstandaard *Psychotrauma- en stressorgerelateerde stoornissen* is daarvan het klinkende bewijs¹.

Maar er is nog voldoende werk te doen. De conclusies van de commissie Zinnige Zorg van Zorginstituut Nederland van medio vorig jaar dat slechts 39% van de patiënten in de specialistische GGZ traumagerichte behandeling krijgt², geeft aan dat we nog een weg hebben te gaan in onze missie. De NtVP blijft ieder jaar groeien, maar om impact te maken, moeten we als veld meer de handen ineenslaan en samen werken aan vooruitgang.

Samenwerken in kennisverspreiding

Een flinke start hierin is al gemaakt. In de maanden januari t/m maart bundelden we onze krachten met Psyflix, ARQ Centrum'45 en Reinier van Arkel. Vanuit deze samenwerking is de *Psychotrauma Masterclass Serie* tot stand gekomen. Een elfdelige serie wekelijkse webinars, waarin we de kennis van psychotraumaexperts van eigen bodem samenbrengen op het gebied van complexe PTSS, trauma en autisme, seksueel trauma, moreel trauma, trauma bij vluchtelingen en verschillende behandelmethoden. Gemist of graag nog eens terugkijken? Dat kan! De serie is terug te kijken op [Psyflix.net](https://www.psyflix.net) of voor leden via [NtVP.nl](https://www.ntvp.nl)³.

Psychotrauma in de breedte

Dat brengt ons bij ons volgende speerpunt voor dit jaar: de samenwerking opzoeken met experts uit het brede gebied van de psychotrauma. We belichten het forensische en

juridische werkveld, en we continueren onze aandacht voor het belang van inclusiviteit en diversiteit in onderzoek, onderwijs en de klinische praktijk. Dit zullen we doen in webinars, maar ook middels nieuwsbriefinterviews en onze sociale mediakanalen.

Door samenwerking op te zoeken hopen we ook belangrijke samenwerkingspartners op de kaart te zetten, zoals het Centrum Seksueel Geweld. Dit centrum doet al jaren cruciaal werk voor slachtoffers van seksueel geweld. Om hen te helpen organiseren we samen met hen, Psyflix en Iva Bicanic een *benefietwebinar op 9 april*. Van de opbrengst wordt een communicatiemiddel ontwikkeld om jonge slachtoffers te stimuleren hulp te zoeken na seksueel geweld.

Vernieuwing en verbreding van certificering

Een keurmerk voor de psychotherapeut die traumagerelateerde stoornissen kan diagnosticeren en behandelen volgens *evidence-based* richtlijnen. Dat certificaat is inmiddels voorbehouden aan meer dan 250 psychotraumatherapeuten⁴. En onze inspanningen voor het vernieuwen van de certificering psychotraumatheapeut gaan in 2021 onverminderd door.

Deze jarenlange ervaring met het accrediteren van opleidingen en certificeren van therapeuten zetten we nu ook in om voor de kwaliteiten en expertise van eerstelijns hulpverleners, therapeuten die werken met kinderen en jeugdigen, en hbo-geschoolde beroepskrachten in de psychotraumazorg. Hiermee willen we de breedte van het psychotraumawerkveld niet alleen vertegenwoordigen binnen NtVP, maar ook erkennen en stimuleren.

Over de eigen grenzen heen

Samen staan we sterker. Dat geldt in onverminderde mate als het gaat om kennis delen, verspreiden en leren. NtVP is trots op haar traditiegetrouwe sterke banden met internationale zusterverenigingen via de Europese psychotraumavereniging ESTSS. Met het CONNECT onderzoek onder de Nederlandse bevolking⁵ dragen we bij aan een uniek pan-Europees consortium waarin we kunnen leren over overeenkomsten en verschillen in het omgaan met de gevolgen van de pandemie. Ook hebben we dit jaar een leidende rol in de organisatie van het ESTSS congres, dat voor het eerst virtueel plaatsvindt op 17 en 18 juni, met als thema *Trauma and Mental Health During the Global Pandemic*. Meer weten? Kijk op www.virtual-estss2021.com.

Voor alle jubileumactiviteiten, houd onze socials in de gaten⁶! Wilt u ook uw krachten met ons bundelen? Neem dan contact met ons op via info@NtVP.nl.

BRONNEN EN NASLAG

- 1 GGZ Standaarden (2020). Zorgstandaard Psychotrauma- en stressorgerelateerde stoornissen. ggzstandaarden.nl/zorgstandaarden/psychotrauma-en-stressorgerelateerde-stoornissen
- 2 Zorginstituut Nederland en Zinnige Zorg (2020). Verbetersignalement Posttraumatische stress-stoornis. ICD-10: F43.1. zorginstituutnederland.nl/publicaties/rapport/2020/06/15/zinnige-zorg-bij-ptss-verbetersignalement
- 3 De Psychotrauma Webinar Serie: ntvp.nl/activiteiten/psychotrauma-masterclass-serie-2/
- 4 Register NtVP Psychotraumatherapeuten: ntvp.nl/register/
- 5 Het CONNECT onderzoek naar de psychosociale gevolgen van de COVID-19 pandemie: ntvp.nl/connect-hoe-gaat-het-met-u-in-de-coronacrisis/
- 6 LinkedIn en facebook: @Nederlandstalige Vereniging voor Psychotrauma | Twitter: @NtVPTweet

AUTEURS

Sophie van Leeuwen is masterstudente Clinical Child and Adolescent Psychology aan de Universiteit Utrecht, loopt stage bij het Kinder- en Jeugdtraumacentrum (KJTC) van Kenter Jeugdhulp en werkt als communicatiemedewerker bij de NtVP.

Dr. Joanne Mouthaan is Universitair Docent Klinische Psychologie aan de Universiteit Leiden, bestuurslid bij NtVP en ESTSS, en redactielid bij Impact Magazine.

The cycle of abuse and loss

Wat maakt dat verlies en trauma van generatie op generatie lijken te worden doorgegeven?

In de Supervisierubriek beantwoorden experts uit het netwerk van NtVP uw vragen over onderwerpen uit het brede werkveld van de psychotraumazorg. Hebt u een vraag over indicatiestelling, behandeling of wetenschap over psychotrauma? Stuur hem naar info@NtVP.nl onder vermelding van Impact Supervisie.

De vraag

Hoe komt het dat er vaak van generatie op generatie nare ervaringen, zoals kindermishandeling, verwaarlozing en/of seksueel misbruik en gevolgen van verlies, in families lijken te worden doorgegeven?

Giulia Iozzia, MSc, (Gz-) psycholoog en onderzoeker bij iMindU te Leiden

Het antwoord van de expert

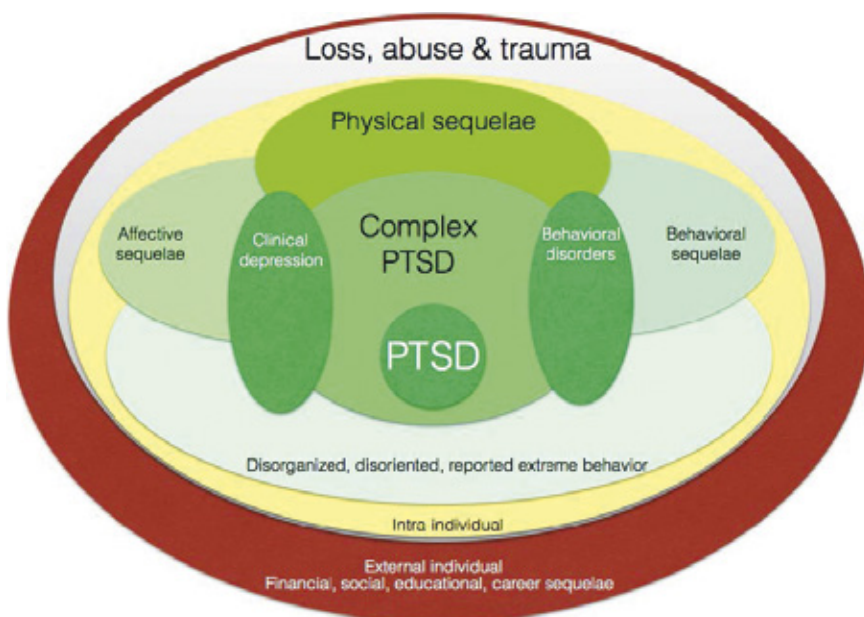
Van generatie op generatie, 'le dor va dor' in het Hebreeuws, is sinds Bijbelse tijden een bekend, positief, begrip in het Jodendom: tradities, goede daden en kwaliteiten dienen te worden doorgegeven, met alle mogelijke inspanning en als vast onderdeel van de dagelijkse opvoeding (o.a. Deuteronomium/Dewarim 6:7; Dewarim 11:13-

21). Helaas laat decennia lang wetenschappelijk onderzoek zien dat ook negatieve ervaringen en gewoonten met diezelfde paplepel worden ingegoten. Dit gebeurt vaak onbewust, ongehoord en ongezien vanachter de voordeur, maar niet ongemerkt [1]. Integendeel zelfs.

Nare ervaringen worden letterlijk opgenomen in de genen en cellen van het lichaam

Geweld en verlies veroorzaken veel stress en kunnen daarmee bij toenemende ernst traumatische gevolgen hebben voor degene die het treft, met somatiek, psychopathologie en impact op het relationeel functioneren tot gevolg [1,2]. De nare ervaringen worden letterlijk opgenomen in de genen en de cellen van het lichaam [1]. Het mechanisme dat hierachter ligt, verloopt via de hypothalamus-hypofy-

Figuur 1 Grafische representatie van intra-individuele en externe gevolgen van verlies en trauma en hun overlap met psychiatrische stoornissen [4]

se-bijnierschors-as, ook wel HPA-as: stress in de vroege jeugd (maar later zeker ook) activeert deze as. Deze activatie bepaalt op zijn beurt weer de aanpassing en reactie op een latere stressor. Hoe goed de HPA-as functioneert, wordt beïnvloed door meerdere factoren, zoals neurotransmitters, afweercellen, omgevingsfactoren, genetische variatie, epigenetica, vroege levensstressoren en actuele stressniveaus [3,4].

Onverwerkt trauma en verlies is verankerd in de hersenen

Wat maakt dat trauma en verlies tussen generaties wordt overgedragen, is de geassocieerde verankering van deze stress in diverse hersenstructuren en in hersenfunctioneren, zowel bij het uitvoeren van taken als in rust [3]. Onverwerkt trauma of verlies, synoniem met de mentale gehechtheidsrepresentatie 'onverwerkt-gedesorganiseerde gehechtheid', kan worden bepaald uit het gehechtheidsbiografisch interview [5]. Onverwerkt trauma of verlies lijkt in relatie tot de hersenen een transdiagnostische factor te zijn voor psychopathologie. Figuur 1 laat de (gedeeltelijke) overlap zien van onverwerkt trauma en verlies met lichamelijke, emotionele en gedragsmatige gevolgen, zoals psychopathologie. Het maakt dus uit voor je lichamenlijk en psychisch functioneren hoe je bent opgevoed en daarmee hoe je je gehechtheidsrelaties ervaart en ernaar handelt [5-7].

Als geweld of verwaarlozing heel gewoon zijn, wordt het soms niet herkend of wordt erover gezwegen

Daarnaast weten we dat voorbeelden, goed én fout, luider spreken dan woorden [1,6,7]. Kinderen leren leven met hoe hun ouders zich gedragen, passen zich aan. Ze geven er betekenis aan die bijdragen aan het overleven, vergoeilijken, bagatelliseren, geven zichzelf de schuld, met een laag zelfbeeld of bliksemafleidend gedrag tot gevolg. En als geweld, verwaarlozing of misbruik heel gewoon zijn in een gezin, wordt het soms niet als zodanig herkend of wordt er over gezwegen als bestond het dan op magische wijze niet. De schaamte en machteloosheid zijn vaak grenzeloos groot. Meerdere vormen van geweld, verwaarlozing en seksueel misbruik tegelijkertijd doen het zicht op wat er plaatsvindt vervagen. Als je geslagen wordt en gekleineerd als kind of partner van een gewelddadige ouder, dringt het niet zo snel door als deze de kinderen ook nog seksueel misbruikt. Overleven staat op de voorgrond. De ene vorm van geweld is dan dekmantel voor de andere vorm van geweld. En iedereen die ervan weet zwijgt uit angst niet geloofd te worden, lam geslagen dan wel met stomheid geslagen of alle drie [1,8].

Tijdige signalering en behandeling

Bewustwording van het belang van een veilige gehechtheid, weerspiegeld in de opvoeding, is dus belangrijk voor

maatschappij en professioneel preventief en curatief handelen. Het verstevigen van verantwoord, veilig ouderschap, juist ook bij (aanstaande) ouders met psychische problemen is essentieel. Tijdige en adequate signalering en behandeling van onverwerkt trauma en verlies en psychopathologie bevordert stap voor stap intergenerationeel herstel van nare gebeurtenissen. Hiervoor is een lange adem nodig, natuurlijk. Echter, in het licht van missie en visie, wetend dat iedere doelgerichte ademtocht bijdraagt aan gezondheid en functioneren, kan een collectief streven hieraan bij te dragen op alle niveaus veel ten goede bewerkstelligen.

DE EXPERT

Dr. Marie-José van Hoof, bestuurslid bij NtVP, is zelfstandig gevestigd (kinder- en jeugd-) psychiater, psychotraumatheapeut en orthopedagoge bij multidisciplinaire praktijk iMindU in Leiden (<https://www.imindu.nl>) en onderzoeker bij Curium-LUMC en Amsterdam UMC.

REFERENTIES

- 1 Van der Kolk, B. (2015). *Traumasporen*. Eeserveen: Uitgeverij Mens!
- 2 Felitti, V.J., et al. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults. The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *Am J Prev Med*, 14(4), 245-258. doi:10.1016/S0749-3797(98)00017-8
- 3 Van Hoof, M.J. (2020). Onverwerkt-gedesorganiseerde gehechtheid, psychopathologie en het adolescentie brein. *Tijdschrift voor Psychotherapie*, 46(6), 425-444.
- 4 Van Hoof, M.J. (2019). *Unresolved-disorganized attachment, psychopathology and the adolescent brain*. Universiteit Leiden: dissertatie. openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/80838
- 5 Hesse, E. (2016). The Adult Attachment Interview: protocol, method of analysis, and selected empirical studies: 1985-2015. In J. Cassidy, & P.R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment research and clinical applications* (3rd ed.) (pp. 553-597). New York, NY, London, UK: The Guilford Press.
- 6 Cyr, C., et al. (2010). Attachment security and disorganization in maltreating and high-risk families: a series of meta-analyses. *Dev Psychopathol*, 22, 87-108. doi:10.1017/S0954579409990289
- 7 Jaffee, S.R., et al. (2013). Safe, stable, nurturing relationships break the intergenerational cycle of abuse: a prospective nationally representative cohort of children in the United Kingdom. *J Adolesc Health*, 53(4 Suppl), S4-10. doi:10.1016/j.jadohealth.2013.04.007
- 8 Bicanic, I., & Korver, R. (2020). *Dichtbij huis. Hoe steun je een kind na seksueel misbruik?* Amsterdam: Arbeiderspers.